

حقوق بین الملل و داخلی دریاها

و

کنوانسیون ۱۹۸۲

تألیف: دکتر منصور پورنوری

۱۳۹۴

حقوق بین الملل و داخلی دریاها و کنوانسیون ۱۹۸۲

ناشر: انتشارات پیام عدالت

نویسنده: دکتر منصور پورنوری

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

وفجین: مهدی فیروزخانی

چاپ: طرح نفیس

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۲-۴۰۲

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

انتشارات پیام عدالت

دفتر نشر: خیابان ولی عصر، میدان منیریه، خیابان معیری پلاک ۱۴۵

تلفن: ۶۶۴۱۰۸۴۹ - ۶۶۴۹۸۳۲۶ دورنگار: ۶۶۹۸۹۴۸۰

www.payamedalat.com

سرشناسه: پورنوری، منصور، ۱۳۳۹ -

عنوان قراردادی: حقوق بین الملل و داخلی دریاها و کنوانسیون ۱۹۸۲

عنوان و نام پدیدآور: حقوق بین الملل و داخلی دریاها و کنوانسیون ۱۹۸۲/ منصور پورنوری؛

مشخصات نشر: تهران: پیام عدالت، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۶ ص: ۱۷ × ۲۴ س.م.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۲-۴۰۴-۵

موضوع: حقوق دریاها

رده بندی کنگره: ۷۲۹/پ۱۲۰ KZA

رده بندی دیویی: ۷۵۶ / ۳۴۱

شماره کتابشناسی ملی: ۸۲۱۸۶۵۷

فهرست مطالب

کتاب اول

فصل اول

خط مبدأ ۲۵

فصل دوم

آب‌های داخلی ۴۷

فصل سوم

دریای سرزمینی ۵۹

فصل چهارم

منطقه انحصاری اقتصادی ۹۵

فصل پنجم

دریای آزاد ۱۳۷

فصل ششم

بستر دریاها ۱۴۱

فصل هفتم

آبراه‌های بین‌المللی ۲۱۵

فصل هشتم

دریای خزر ۲۹۱

فصل نهم

حفاظت محیط زیست دریایی ۳۱۹

فهرست کتاب دوم

- قسمت اول ۴۱۷
- ماده ۱: کاربرد واژه‌ها و شمول کنوانسیون ۴۱۷
- قسمت دوم ۴۱۸
- ماده ۲: وضعیت حقوقی دریای سرزمینی، فضای بالای دریای سرزمینی، بستر و زیربستر دریای سرزمینی ۴۱۸
- ماده ۳: وسعت دریای سرزمینی ۴۱۹
- ماده ۴: خط بیرونی دریای سرزمینی ۴۱۹
- ماده ۵: خط داخلی ۴۱۹
- ماده ۶: صخره‌ها ۴۱۹
- ماده ۷: خط مبدأ مستقیم ۴۲۰
- ماده ۸: آب‌های داخلی ۴۲۱
- ماده ۹: دهانه‌ی رودخانه‌ها ۴۲۱
- ماده ۱۰: خورها ۴۲۱
- ماده ۱۱: بنادر ۴۲۲
- ماده ۱۲: لنگرگاه‌های طبیعی ۴۲۲
- ماده ۱۳: برآمدگی جزری ۴۲۳
- ماده ۱۴: ترکیب روش‌های تعیین خطوط مبدأ ۴۲۳
- ماده ۱۵: تعیین حدود دریای سرزمینی بین کشورهای دارای سواحل مجاور یا مقابل ۴۲۳
- ماده ۱۶: نقشه‌ها و فهرست‌های مختصات جغرافیایی ۴۲۳
- بخش ۳: عبور بی‌ضرر در دریای سرزمینی ۴۲۵
- ماده ۱۷: حق عبور بی‌ضرر ۴۲۵
- ماده ۱۸: معنای عبور ۴۲۵
- ماده ۱۹: معنای عبور بی‌ضرر ۴۲۶
- ماده ۲۰: زیردریایی‌ها و سایر وسایل نقلیه زیردریایی ۴۲۶

- ماده ۲۱: قوانین و مقررات کشور ساحلی در ارتباط با عبور بی ضرر. ۴۲۷
- ماده ۲۲: آب‌راه‌های دریایی و طرح‌های جداسازی عبور و مرور در دریای سرزمینی. . . ۴۲۷
- ماده ۲۳: کشتی‌های خارجی با سوخت اتمی و کشتی‌های حامل مواد اتمی یا سایر مواد ذاتاً خطرناک یا مضر. ۴۲۸
- ماده ۲۴: تکالیف کشور ساحلی. ۴۲۸
- ماده ۲۵: حقوق حفاظتی کشور ساحلی. ۴۲۹
- ماده ۲۶: عوامل قابل وصول از کشتی‌های خارجی. ۴۲۹
- ماده ۲۷: صلاحیت کیفری بر کشتی خارجی. ۴۳۰
- ماده ۲۸: صلاحیت حقوقی در ارتباط با کشتی‌های خارجی. ۴۳۱
- ماده ۲۹: تعریف کشتی‌های جنگی. ۴۳۱
- ماده ۳۰: عدم رعایت قوانین و مقررات کشور ساحلی توسط کشتی‌های جنگی. ۴۳۲
- ماده ۳۱: مسئولیت کشور صاحب کشتی برای خسارت وارده توسط کشتی جنگی یا سایر کشتی‌های غیرتجاری دولتی. ۴۳۲
- ماده ۳۲: مصونیت‌های کشتی‌های جنگی و کشتی‌های غیرتجاری دولتی. ۴۳۲
- بخش ۴: منطقه نظارت یا مجاور. ۴۳۳
- ماده ۳۳: منطقه نظارت یا مجاور. ۴۳۳
- قسمت سوم. ۴۳۴
- ماده ۳۴: وضعیت حقوقی آب‌های تنگه‌های مورد استفاده در دریانوردی بین‌المللی. . . ۴۳۴
- ماده ۳۵: شمول این قسمت. ۴۳۴
- ماده ۳۶: راه‌های دریاهای آزاد یا راه‌های میان منطقه انحصاری اقتصادی و میان تنگه‌هایی که برای دریانوردی بین‌المللی استفاده می‌شوند. ۴۳۵
- ماده ۳۷: شمول این بخش. ۴۳۵
- ماده ۳۸: حق عبور ترانزیتی. ۴۳۵
- ماده ۳۹: تکالیف کشتی‌ها و هواپیماها حین عبور ترانزیتی. ۴۳۶
- ماده ۴۰: فعالیت‌های تحقیقاتی و پژوهشی. ۴۳۷
- ماده ۴۱: آب‌راه‌های دریایی و طرح‌های جداسازی عبور و مرور دریایی در تنگه‌های مورد

- استفاده دریانوردی بین المللی. ۴۳۷.
- ماده ۴۲: قوانین و مقررات کشورهای هم‌مرز تنگه‌ها در ارتباط با عبور ترانزیتی. . . . ۴۳۸.
- ماده ۴۳: کمک‌ها و سایر هم‌یاری‌های ایمنی و دریانوردی و جلوگیری، کاهش و کنترل آلودگی. ۴۳۹.
- ماده ۴۴: وظایف کشورهای هم‌مرز تنگه‌ها. ۴۳۹.
- ماده ۴۵: عبور بی‌ضرر. ۴۴۰.
- قسمت چهارم. ۴۴۰.
- ماده ۴۶: کاربرد واژه‌ها. ۴۴۰.
- ماده ۴۷: طوطا، مجمع‌الجزایری. ۴۴۰.
- ماده ۴۸: راه‌های عرض دریای سرزمینی، منطقه نظارت یا مجاور، منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره. ۴۴۲.
- ماده ۴۹: وضعیت حقوقی آب‌های مجمع‌الجزایر، فضای بالای آب‌های مجمع‌الجزایر و بستر و زیر بستر آن‌ها. ۴۴۲.
- ماده ۵۰: تعیین حدود آب‌های داخلی. ۴۴۳.
- ماده ۵۱: قراردادهای حقوق سنتی ماهیگیری، کابا‌های زیردریایی موجود. ۴۴۳.
- ماده ۵۲: حق عبور بی‌ضرر. ۴۴۳.
- ماده ۵۳: حق عبور از آب‌راه‌های دریایی مجمع‌الجزایر. ۴۴۴.
- ماده ۵۴: تکالیف کشتی‌ها و هواپیماها در طول مدت عبور آن‌ها، انجام فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقاتی، تکالیف کشور مجمع‌الجزایری و قوانین و مقررات کشور مجمع‌الجزایری در ارتباط با عبور از آب‌راه‌های دریایی مجمع‌الجزایری. ۴۴۶.
- قسمت پنجم. ۴۴۶.
- ماده ۵۵: نظام حقوقی خاص منطقه انحصاری اقتصادی. ۴۴۶.
- ماده ۵۶: حقوق، صلاحیت و تکالیف کشور ساحلی در منطقه انحصاری اقتصادی. ۴۴۶.
- ماده ۵۷: وسعت منطقه انحصاری اقتصادی. ۴۴۷.
- ماده ۵۸: حقوق و تکالیف سایر کشورها در منطقه انحصاری اقتصادی. ۴۴۷.

ماده ۵۹: مبنای حل اختلافات مربوط به اعطای حقوق و صلاحیت‌ها در منطقه انحصاری اقتصادی.	۴۴۸.
ماده ۶۰: جزایر مصنوعی، تأسیسات و بناها در منطقه انحصاری اقتصادی.	۴۴۸.
ماده ۶۱: حفاظت منابع زنده.	۴۵۰.
ماده ۶۲: بهره‌برداری از منابع زنده.	۴۵۱.
ماده ۶۳: ذخایر واقع در منطقه انحصاری اقتصادی دو یا چند کشور ساحلی و یا واقع در منطقه انحصاری اقتصادی و ناحیه خارج و مجاور آن.	۴۵۳.
ماده ۶۴: رنه دریایی بسیار مهاجر.	۴۵۳.
ماده ۶۵: پستانداران دریایی.	۴۵۴.
ماده ۶۶: ذخایر آزاد موسوم (Anadromous).	۴۵۴.
ماده ۶۷: گونه‌های کاتادریموس (Catadromous).	۴۵۵.
ماده ۶۸: گونه‌های سیدنتاری (Sedentary).	۴۵۶.
ماده ۶۹: حق کشورهای محصور در خشکر.	۴۵۶.
ماده ۷۰: حق کشورهای محروم جغرافیایی.	۴۵۸.
ماده ۷۱: غیرقابل اعمال بودن مواد ۶۹ و ۷۰.	۴۵۹.
ماده ۷۲: محدودیت‌های واگذاری حقوق.	۴۵۹.
ماده ۷۳: اجرای قوانین و مقررات کشور ساحلی.	۴۶۰.
ماده ۷۴: تعیین حدود منطقه انحصاری اقتصادی بین کشورهای دارای سواحل مقابل یا مجاور.	۴۶۰.
ماده ۷۵: نقشه‌ها و فهرست‌های مختصات جغرافیایی.	۴۶۱.
قسمت ششم	۴۶۲.
ماده ۷۶: تعریف فلات قاره.	۴۶۲.
ماده ۷۷: حقوق کشور ساحلی بر فلات قاره.	۴۶۴.
ماده ۷۸: وضعیت حقوقی آب‌ها و فضای بالای فلات قاره، و حقوق و آزادی‌های سایر کشورها.	۴۶۴.
ماده ۷۹: خطوط لوله و کابل‌های زیردریایی در فلات قاره.	۴۶۵.

- ماده ۸۰: جزایر مصنوعی، تأسیسات و بناها در فلات قاره. ۴۶۵.
- ماده ۸۱: حقاری در فلات قاره. ۴۶۵.
- ماده ۸۲: پرداخت‌ها و مشارکت‌ها در ارتباط با بهره‌برداری از فلات قاره ماورای ۲۰۰ مایل دریایی. ۴۶۶.
- ماده ۸۳: تعیین حدود فلات قاره بین کشورهای مقابل یا مجاور. ۴۶۶.
- ماده ۸۴: نقشه‌ها و فهرست‌های مختصات جغرافیایی. ۴۶۷.
- ماده ۸۵: حفر تونل. ۴۶۷.
- بخش ششم ۴۶۸.
- ماده ۸۶: اعمال مقررات این قسمت. ۴۶۸.
- ماده ۸۷: آزادی دریاهای آزاد. ۴۶۸.
- ماده ۸۸: حفظ دریاهای آزاد برای اهداف صلح‌جویانه. ۴۶۹.
- ماده ۸۹: بی‌اعتباری ادعای حاکمیت دریاهای آزاد. ۴۶۹.
- ماده ۹۰: حق دریانوردی. ۴۶۹.
- ماده ۹۱: تابعیت کشتی‌ها. ۴۶۹.
- ماده ۹۲: وضعیت کشتی‌ها. ۴۶۹.
- ماده ۹۳: کشتی‌های حامل پرچم سازمان ملل متحد، سازمان‌های تخصصی آن، و سازمان بین‌المللی انرژی اتمی. ۴۷۰.
- ماده ۹۴: وظایف کشور صاحب پرچم. ۴۷۰.
- ماده ۹۵: مصونیت کشتی‌های جنگی در دریای آزاد. ۴۷۲.
- ماده ۹۶: مصونیت کشتی‌های صرفاً مورد استفاده برای خدمات غیر تجاری دولتی. ۴۷۲.
- ماده ۹۷: صلاحیت کیفری در موضوعات مربوط به تصادف یا هر حادثه دریانوردی دیگر. ۴۷۲.
- ماده ۹۸: وظیفه ارائه کمک. ۴۷۳.
- ماده ۹۹: جلوگیری از حمل برده. ۴۷۳.
- ماده ۱۰۰: وظیفه همکاری در سرکوبی راهزنی. ۴۷۳.
- ماده ۱۰۱: تعریف راهزنی. ۴۷۴.
- ماده ۱۰۲: راهزنی به وسیله کشتی جنگی، کشتی یا هواپیمای دولتی که خدمه آن‌ها شورش

کرده‌اند	۴۷۴
ماده ۱۰۳: تعریف کشتی یا هواپیمای راهزن	۴۷۴
ماده ۱۰۴: حفظ یا از دست دادن تابعیت یک کشتی یا هواپیمای راهزن	۴۷۵
ماده ۱۰۵: توقیف یک کشتی یا هواپیمای راهزن	۴۷۵
ماده ۱۰۶: مسئولیت برای توقیف بدون دلایل کافی	۴۷۵
ماده ۱۰۷: کشتی‌ها و هواپیمایی که حق توقیف کشتی راهزن را دارند	۴۷۵
ماده ۱۰۸: قباله غیرقانونی مواد مخدر یا مواد روان گردان	۴۷۶
ماده ۱۰۹: بخش برنامه‌های رادیویی یا تلویزیونی غیرمجاز از دریاهای آزاد	۴۷۶
ماده ۱۱۰: حق بازرسی	۴۷۷
ماده ۱۱۱: حق تعقیب قزری	۴۷۸
ماده ۱۱۲: حق نصب کابل و خط لوله زیردریایی	۴۸۰
ماده ۱۱۳: شکستن یا صدمه به کابل یا خط لوله یا کابل زیردریایی	۴۸۰
ماده ۱۱۴: شکستن یا صدمه به کابل یا خط لوله زیردریایی توسط مالکین کابل یا خط لوله	۴۸۰
زیردریایی دیگر	۴۸۰
ماده ۱۱۵: پرداخت خسارت برای ضرر ناشی از احتساب در صدمه زدن به یک خط لوله یا کابل	۴۸۱
زیردریایی	۴۸۱
ماده ۱۱۶: حق ماهیگیری در دریاهای آزاد	۴۸۱
ماده ۱۱۷: وظایف کشورها در مورد اقدامات اتباعشان برای حفاظت منابع زنده دریاهای آزاد	۴۸۱
ماده ۱۱۸: همکاری کشورها برای حفاظت و مدیریت منابع زنده	۴۸۱
ماده ۱۱۹: حفاظت منابع زنده دریاهای آزاد	۴۸۲
ماده ۱۲۰: پستان داران دریایی	۴۸۳
قسمت هشتم	۴۸۳
ماده ۱۲۱: نظام جزایر	۴۸۳

قسمت نهم

- ماده ۱۲۲: تعریف. ۴۸۳
- ماده ۱۲۳: همکاری کشورهای هم‌مرز دریای بسته یا نیمه‌بسته. ۴۸۴

قسمت دهم

- ماده ۱۲۴: کاربرد واژه‌ها. ۴۸۴
- ماده ۱۲۵: حق دسترسی به واز دریا و آزادی عبور ترانزیتی. ۴۸۵
- ماده ۲۶. استثنای اعمال ماده کامله الوداد. ۴۸۶
- ماده ۲۷. عوارض گمرکی، مالیات‌ها و سایر هزینه‌ها. ۴۸۶
- ماده ۱۲۸: منادی آزاد سایر تسهیلات گمرکی. ۴۸۶
- ماده ۱۲۹: همکاری در حمل و بهبود وسایل حمل و نقل. ۴۸۶
- ماده ۱۳۰: اقدامات مربوط به بهیز از تأخیر یا سایر مشکلات تکنیکی در رفت و آمد ترانزیتی. ۴۸۷
- ماده ۱۳۱: رفتار برابر در بنادر دریایی. ۴۸۷
- ماده ۱۳۲: اعطای تسهیلات ترانزیتی بیشتر. ۴۸۷

قسمت یازدهم

- ماده ۱۳۳: کاربرد واژه‌ها. ۴۸۷
- ماده ۱۳۴: شمول این قسمت. ۴۸۸
- ماده ۱۳۵: وضعیت حقوقی آب‌ها و فضای بالای ناحیه. ۴۸۸
- ماده ۱۳۶: میراث مشترک بشریت. ۴۸۸
- ماده ۱۳۷: وضعیت حقوقی ناحیه و منابع آن. ۴۸۸
- ماده ۱۳۸: رفتار عمومی کشورها در ارتباط با ناحیه. ۴۸۹
- ماده ۱۳۹: مسئولیت تضمین رعایت مقررات و مسئولیت برای خسارات. ۴۸۹
- ماده ۱۴۰: نفع بشریت. ۴۹۰
- ماده ۱۴۱: استفاده انحصاری از ناحیه برای اهداف صلح‌آمیز. ۴۹۰
- ماده ۱۴۲: حقوق و منافع مشروع کشورهای ساحلی. ۴۹۱

ماده ۱۴۳: تحقیقات علمی دریایی	۴۹۱
ماده ۱۴۴: انتقال فن آوری	۴۹۲
ماده ۱۴۵: حفاظت محیط‌زیست دریایی	۴۹۳
ماده ۱۴۶: حفاظت زندگی بشری	۴۹۳
ماده ۱۴۷: هماهنگی فعالیت‌ها در ناحیه و در محیط‌زیست دریا	۴۹۳
ماده ۱۴۸: مشارکت کشورهای در حال توسعه در فعالیت‌ها در ناحیه	۴۹۴
ماده ۱۴۹: اداء تاریخی و باستانی	۴۹۵
ماده ۱۵۰: سیاست‌های مربوط به فعالیت‌ها در ناحیه	۴۹۵
ماده ۱۵۱: سیاست‌های تولیدی	۴۹۶
ماده ۱۵۲: اعمال اختیارات و وظایف به وسیله "مقام"	۵۰۱
ماده ۱۵۳: سیستم اکتشاف و بهره‌برداری	۵۰۱
ماده ۱۵۴: بررسی مجدد دوره‌ها	۵۰۲
ماده ۱۵۵: کنفرانس بررسی مجدد	۵۰۲
ماده ۱۵۶: تشکیل "مقام"	۵۰۴
ماده ۱۵۷: ماهیت و اصول اساسی "مقام"	۵۰۵
ماده ۱۵۸: ارگان‌های "مقام"	۵۰۵
ماده ۱۵۹: تشکیلات مشاوره و رأی‌گیری	۵۰۶
ماده ۱۶۰: اختیارات و وظایف	۵۰۷
ماده ۱۶۱: ترکیب مقررات و رأی‌گیری	۵۰۹
ماده ۱۶۲: اختیارات و وظایف	۵۱۳
ماده ۱۶۳: ارگان‌های شورا	۵۱۷
ماده ۱۶۴: کمیسیون برنامه‌ریزی اقتصادی	۵۱۸
ماده ۱۶۵: کمیسیون حقوقی و فنی	۵۱۹
ماده ۱۶۶: دبیرخانه	۵۲۱
ماده ۱۶۷: کارکنان دبیرخانه	۵۲۲
ماده ۱۶۸: شخصیت بین‌المللی دبیرخانه	۵۲۲

- ماده ۱۶۹: مشورت و همکاری با سازمان های بین المللی و غیردولتی. ۵۲۳
- ماده ۱۷۰: شرکت کارگزار. ۵۲۴
- ماده ۱۷۱: سرمایه "مقام". ۵۲۴
- ماده ۱۷۲: بودجه سالانه "مقام". ۵۲۵
- ماده ۱۷۳: هزینه های "مقام". ۵۲۵
- ماده ۱۷۴: اختیار استقراض "مقام". ۵۲۶
- ماده ۱۷۵: بازرسی سالانه. ۵۲۶
- ماده ۱۷۶: وضعیت حقوقی. ۵۲۶
- ماده ۱۷۷: امتیازها - مصونیت ها. ۵۲۶
- ماده ۱۷۸: مصونیت از درسی حقوقی. ۵۲۶
- ماده ۱۷۹: مصونیت از بررسی و هر نوع توقیف. ۵۲۷
- ماده ۱۸۰: معافیت از محرومیت، مقررات، نظارت ها و توقف فعالیت ها. ۵۲۷
- ماده ۱۸۱: آرشیوها و ارتباطات رسمی "مقام". ۵۲۷
- ماده ۱۸۲: امتیازها و مصونیت های افراد خارج مرتبط با "مقام". ۵۲۷
- ماده ۱۸۳: معافیت از مالیات و عوارض گمرکی. ۵۲۸
- ماده ۱۸۴: تعلیق اعمال حق رأی. ۵۲۸
- ماده ۱۸۵: تعلیق اعمال حقوق و امتیازات عضویت. ۵۲۹
- ماده ۱۸۶: شعبه حل اختلافات بستر دریا در دیوان بین المللی حقوق دریا. ۵۲۹
- ماده ۱۸۷: صلاحیت شعبه حل اختلافات بستر دریا. ۵۲۹
- ماده ۱۸۸: تسلیم اختلافات به یک شعبه خاص دیوان بین المللی حقوق دریا یا یک شعبه ویژه شعبه حل اختلافات بستر دریا یا یک داور تجاری الزام آور. ۵۳۰
- ماده ۱۸۹: محدودیت در اعمال صلاحیت با توجه به تصمیمات "مقام". ۵۳۱
- ماده ۱۹۰: شرکت و حضور کشورهای عضو حامی و ضامن در دادرسی ها. ۵۳۲
- ماده ۱۹۱: نظرهای مشورتی. ۵۳۳
- قسمت دوازده ۵۳۳
- ماده ۱۹۲: وظیفه عمومی. ۵۳۳

- ماده ۱۹۳: حق حاکمیت کشورها برای بهره‌برداری از منابع طبیعی خود ۵۳۳
- ماده ۱۹۴: اقدامات برای جلوگیری، کاهش و کنترل آلودگی محیط زیست دریا ۵۳۳
- ماده ۱۹۵: وظیفه عدم انتقال خسارت یا ضرر یا عدم تبدیل یک نوع آلودگی به آلودگی دیگر ۵۳۵
- ماده ۱۹۶: استفاده از فن‌آوری‌ها یا وارد کردن نمونه موجودات بیگانه یا جدید ۵۳۵
- ماده ۱۹۷: همکاری بر یک اساس جهانی یا منطقه‌ای ۵۳۵
- ماده ۱۹۸: اعلام خسارت واقعی یا قریب‌الوقوع ۵۳۶
- ماده ۱۹۹: طرح‌های آمادگی در مقابل آلودگی ۵۳۶
- ماده ۲۰۰: مطالعات، بررسی‌های تحقیقاتی و تبادل اطلاعات و آمار ۵۳۶
- ماده ۲۰۱: معیارها و اصولی برای مقررات ۵۳۶
- ماده ۲۰۲: کمک فنی و علمی به کشورهای در حال توسعه ۵۳۷
- ماده ۲۰۳: رفتار برتر با کشورهای در حال توسعه ۵۳۷
- ماده ۲۰۴: نظارت بر خطرات یا آثار آلودگی ۵۳۸
- ماده ۲۰۵: انتشار گزارشات ۵۳۸
- ماده ۲۰۶: ارزیابی آثار بالقوه فعالیت‌ها ۵۳۸
- ماده ۲۰۷: آلودگی از منابع واقع در خشکی ۵۳۹
- ماده ۲۰۹: آلودگی از فعالیت‌ها در ناحیه ۵۴۰
- ماده ۲۱۰: آلودگی به وسیله زباله ۵۴۱
- ماده ۲۱۱: آلودگی از کشتی‌ها ۵۴۱
- ماده ۲۱۲: آلودگی از یا از طریق جو ۵۴۴
- ماده ۲۱۳: اجرا در ارتباط با آلودگی از منابع واقعی در خشکی ۵۴۵
- ماده ۲۱۴: اجرا در ارتباط با آلودگی از فعالیت‌های بستر دریا ۵۴۵
- ماده ۲۱۵: اجرا در ارتباط با آلودگی از فعالیت‌های در ناحیه ۵۴۵
- ماده ۲۱۶: اجرا در ارتباط با آلودگی به وسیله زباله ۵۴۶
- ماده ۲۱۷: اجرا به وسیله کشورهای صاحب پرچم ۵۴۶
- ماده ۲۱۸: اجرا به وسیله کشورهای بندری ۵۴۸

حقوق بین‌الملل و داخلی دریاها

- ماده ۲۱۹: اقدامات مربوط به قابلیت دریانوردی کشتی‌های برای اجتناب از آلودگی. ۵۴۹
- ماده ۲۲۰: اجرا به وسیله کشورهای ساحلی. ۵۴۹
- ماده ۲۲۱: اقدامات برای اجتناب از آلودگی ناشی از تلفات دریایی. ۵۵۱
- ماده ۲۲۲: اجرا در ارتباط با آلودگی از یا از طریق جو. ۵۵۲
- ماده ۲۲۳: اقدامات مربوط به تسهیل دادرسی‌ها. ۵۵۲
- ماده ۲۲۴: اعمال اختیارات اجرایی. ۵۵۳
- ماده ۲۲۵: وظیفه اجتناب از آثار سوء در اعمال اختیارات اجرایی. ۵۵۳
- ماده ۲۲۶: بازرسی کشتی‌های خارجی. ۵۵۳
- ماده ۲۲۷: عدم تبعیض در ارتباط با کشتی‌های خارجی. ۵۵۴
- ماده ۲۲۸: خلیق و محدودیت‌ها در شروع دادرسی‌ها. ۵۵۴
- ماده ۲۲۹: تشکیل کمیته‌های حقوقی. ۵۵۵
- ماده ۲۳۰: مجازات‌های مالی و رعایت حقوق شناخته شده متهم. ۵۵۵
- ماده ۲۳۱: اطلاع به کشور ساحل، پرچم و سایر کشورهای مربوطه. ۵۵۶
- ماده ۲۳۲: مسئولیت کشورها ناشی از اقدامات اجرایی. ۵۵۶
- ماده ۲۳۳: تامين‌ها در ارتباط با تنگه‌های مورد استفاده برای دریانوردی بین‌المللی. ۵۵۷
- ماده ۲۳۴: نواحی پوشیده از یخ. ۵۵۷
- ماده ۲۳۵: مسئولیت. ۵۵۷
- ماده ۲۳۶: مصونیت حاکمیت. ۵۵۸
- ماده ۲۳۷: تکالیف مقرر در سایر کنوانسیون‌ها در مورد حمایت و حفاظت از محیط زیست دریا. ۵۵۹
- قسمت سیزده. ۵۵۹
- ماده ۲۳۸: حق انجام تحقیقات علمی دریایی. ۵۵۹
- ماده ۲۳۹: ترویج تحقیقات علمی دریایی. ۵۵۹
- ماده ۲۴۰: اصول کلی انجام تحقیقات علمی دریایی. ۵۵۹
- ماده ۲۴۱: عدم رسمیت فعالیت‌های تحقیقاتی علمی دریایی به عنوان مبنای حقوقی برای دعاوی. ۵۶۰

- ماده ۲۴۲: ترویج همکاری بین‌المللی ۵۶۰
- ماده ۲۴۳: ایجاد شرایط مطلوب ۵۶۱
- ماده ۲۴۴: انتشار و توزیع اطلاعات و دانش‌ها ۵۶۱
- ماده ۲۴۵: تحقیقات علمی دریایی در دریای سرزمینی ۵۶۱
- ماده ۲۴۶: تحقیقات علمی دریایی در منطقه انحصاری اقتصادی و در فلات قاره ۵۶۲
- ماده ۲۴۷: انجام پروژه‌های تحقیقات علمی دریایی به وسیله یا تحت نظارت و حمایت سازمان‌های بین‌المللی ۵۶۳
- ماده ۲۴۸: وظایف ارائه اطلاعات به کشور ساحلی ۵۶۴
- ماده ۲۴۹: وظایف رعایت شرایط مشخص ۵۶۴
- ماده ۲۵۰: ارتباطات و مکاتبات مربوط به پروژه تحقیقات علمی دریایی ۵۶۵
- ماده ۲۵۱: معیارها و روش‌های علمی ۵۶۶
- ماده ۲۵۲: رضایت ضمنی ۵۶۶
- ماده ۲۵۳: تعلیق یا قطع فعالیت‌های تحقیقات علمی دریایی ۵۶۶
- ماده ۲۵۴: حقوق کشورهای همسایه محصور خشکی یا از نظر جغرافیایی محروم ۵۶۷
- ماده ۲۵۵: اقدامات لازم برای تسهیل تحقیقات علمی دریایی و کمک به کشتی‌های تحقیقاتی ۵۶۸
- ماده ۲۵۶: تحقیقات علمی دریایی در ناحیه ۵۶۸
- ماده ۲۵۷: تحقیقات علمی دریایی در آب‌های بیرون منطقه انحصاری اقتصادی ۵۶۹
- ماده ۲۵۸: به کارگیری و استفاده ۵۶۹
- ماده ۲۵۹: وضعیت حقوقی ۵۶۹
- ماده ۲۶۰: مناطق ایمنی ۵۶۹
- ماده ۲۶۱: عدم تداخل با خطوط کشتیرانی ۵۶۹
- ماده ۲۶۲: علائم تشخیص هویت و سیگنال‌های هشدار دهنده ۵۷۰
- ماده ۲۶۳: مسئولیت ۵۷۰
- ماده ۲۶۴: حل و فصل اختلافات ۵۷۰
- ماده ۲۶۵: اقدامات موقت ۵۷۱

قسمت چهارده

- ماده ۲۶۶: توسعه و انتقال فن آوری دریایی. ۵۷۱
- ماده ۲۶۷: حمایت از منافع مشروع. ۵۷۲
- ماده ۲۶۸: اهداف اصلی. ۵۷۲
- ماده ۲۶۹: اقدامات مربوط به دستیابی به اهداف اصلی. ۵۷۲
- ماده ۲۷۰: راه ها و ابزار همکاری بین المللی. ۵۷۳
- ماده ۲۷۱: راه کارها، معیارها و استانداردها. ۵۷۳
- ماده ۲۷۲: هماهنگی طرح های بین المللی. ۵۷۳
- ماده ۲۷۳: همکاری سازمان های بین المللی و مقام. ۵۷۴
- ماده ۲۷۴: اهداف "مقام". ۵۷۴
- ماده ۲۷۵: ایجاد مراکز منطقه ای. ۵۷۵
- ماده ۲۷۶: ایجاد مراکز منطقه ای. ۵۷۵
- ماده ۲۷۷: وظایف مراکز منطقه ای. ۵۷۶
- ماده ۲۷۸: همکاری میان سازمان های منطقه ای. ۵۷۶

قسمت پانزده

- ماده ۲۷۹: وظیفه حل و فصل اختلاف به روش های مسالمت آمیز. ۵۷۷
- ماده ۲۸۰: حل و فصل اختلافات با روش های مسالمت آمیز انتخاب شده توسط طرفین. ۵۷۷
- ماده ۲۸۱: مقررات برای زمانی که طرفین برای حل و فصل اختلافات نتوانند. ۵۷۷
- ماده ۲۸۲: تکالیف به موجب قراردادهای عمومی، منطقه ای یا دوجانبه. ۵۷۸
- ماده ۲۸۳: وظیفه تبادل نظر. ۵۷۸
- ماده ۲۸۴: سازش. ۵۷۸
- ماده ۲۸۵: اعمال مقررات این بخش بر اختلافات تسلیم شده طبق قسمت یازدهم. ۵۷۹
- ماده ۲۸۶: اعمال روش های مقرر در این بخش. ۵۷۹
- ماده ۲۸۷: انتخاب روش. ۵۷۹
- ماده ۲۸۸: صلاحیت. ۵۸۰
- ماده ۲۸۹: کارشناسان. ۵۸۱

ماده ۲۹۰: اقدامات موقت	۵۸۱
ماده ۲۹۱: دسترسی به مراجع حل و فصل اختلافات	۵۸۲
ماده ۲۹۲: آزادی فوری کشتی و خدمه	۵۸۲
ماده ۲۹۳: قانون حاکم	۵۸۳
ماده ۲۹۴: رسیدگی‌های مقدماتی	۵۸۳
ماده ۲۹۵: رجوع به مراجع داخلی	۵۸۴
ماده ۲۹۶: نهایی الزام آور بودن تصمیمات	۵۸۴
ماده ۲۹۷: محدودیت‌ها بر قابلیت اعمال بخش ۲	۵۸۴
ماده ۲۹۸: استثنائات اختیاری در مورد قابلیت اعمال بخش ۲	۵۸۷
ماده ۲۹۹: حق طرفین برای توافق به یک روش حل اختلاف	۵۸۹
قسمت شانزدهم	
ماده ۳۰۰: حسن نیت و سوءاستفاده از حقوق	۵۸۹
ماده ۳۰۱: استفاده‌های صلح آمیز از دریا	۵۸۹
ماده ۳۰۲: افشای اطلاعات	۵۹۰
ماده ۳۰۳: اشیاء تاریخی و باستانی پیدا شده در دریا	۵۹۰
ماده ۳۰۴: مسئولیت برای خسارت	۵۹۰
قسمت هفدهم	
ماده ۳۰۵: امضا	۵۹۱
ماده ۳۰۶: تصویب و تأیید رسمی	۵۹۲
ماده ۳۰۷: الحاق	۵۹۲
ماده ۳۰۸: لازم الاجرا شدن	۵۹۲
ماده ۳۰۹: تحفظ‌ها و استثنائات	۵۹۳
ماده ۳۱۰: بیانیه‌ها و اعلامیه‌ها	۵۹۳
ماده ۳۱۱: ارتباط با سایر کنوانسیون‌ها و قراردادهای بین‌المللی	۵۹۳
ماده ۳۱۲: الحاقیه	۵۹۴

- ماده ۳۱۳: الحاقیه با روش ساده. ۵۹۴.
- ماده ۳۱۴: الحاقیه به مقررات این کنوانسیون منحصرأ در ارتباط با فعالیت‌ها در ناحیه. ۵۹۵.
- ماده ۳۱۵: امضاء، تصویب، و الحاق به متن‌های اصلی الحاقیه‌ها. ۵۹۵.
- ماده ۳۱۶: لازم‌الاجرا شدن الحاقیه‌ها. ۵۹۶.
- ماده ۳۱۷: خروج از کنوانسیون. ۵۹۷.
- ماده ۳۱۸: وضعیت پیوست‌ها. ۵۹۷.
- ماده ۳۱۹: مستودع (امین). ۵۹۷.
- ماده ۳۲۱: بنون اصول کنوانسیون. ۵۹۸.
- منابع ۵۹۹.

پیشگفتار

نود سال پیش در سال ۱۹۲۴ میلادی وقتی که جامعه ملل کمیته‌ای از کارشناسان را به‌مور تأیید فرستی از موضوعات دریایی نمود اندیشه تدوین و تنظیم قواعد حقوقی حاکم بر روابط دولت‌ها در دریاها شروع شد. پس از جای‌گزینی سازمان ملل متحد اولین کنفرانس بین‌المللی سازمان ملل برای حقوق دریاها در سال ۱۹۵۸ در ژنو برگزار گردید. اولین کنفرانس موفق شد تا چهار کنوانسیون یعنی کنوانسیون دریای سرزمینی و منطقه محصور، کنوانسیون دریای آزاد، کنوانسیون فلات قاره و کنوانسیون ماهیگیری و حفاظت منابع زنده دریای آزاد را به تصویب برساند.

کنوانسیون‌های چهارگانه ژنو هر چند بسیار از قواعد حقوقی عرفی را تدوین کردند اما مشکلات حقوقی دریاها هم‌چنان باقی ماند.

تلاش دومین کنفرانس سازمان ملل متحد برای حقوق دریاها نیز در سال ۱۹۶۰ به نتیجه مطلوب نرسید.

نهایتاً در سال ۱۹۷۰ قطعنامه شماره ۲۵۷۰ مجمع عمومی سازمان ملل متحد کنفرانسی را به منظور تهیه کنوانسیون جامع حقوق دریاها تشکیل داد. اولین جلسه کنفرانس در سال ۱۹۷۳ برگزار شد و بعد از آن تا سال ۱۹۸۲ هر سال چند ماه به کار خود ادامه داد. بیش از ۱۵۰ کشور جهان برای تأمین حقوق خود در مذاکرات کنفرانس شرکت داشتند. قوی‌ترین گروه از کشورها، گروه ۷۷ متشکل از ۱۲۰ کشور و اکثراً کشورهای در حال توسعه بودند که علی‌رغم تنوع کشورهای

عضو کنفرانس توانست موفقیت چشم‌گیری به دست آورد و نقش مؤثری در تدوین کنوانسیون ایفا کند.

تصویب قسمت‌های مختلف کنوانسیون بدون رأی‌گیری و به روش اجماع بود اما وقتی نوبت به تصویب متن نهایی کنوانسیون در سال ۱۹۸۲ رسید آمریکا خواستار اعمال روش رأی‌گیری شد و نتیجتاً متن کنوانسیون به همراه چهار قطعنامه با ۱۳۰ رأی موافق در مقابل ۴ رأی مخالف و ۱۷ رأی ممتنع به تصویب نمایندگان کشورها رسید. دود ربع قرن از آن تاریخ می‌گذرد و بیست سال است که کنوانسیون قدرت اجرایی به‌هانی پیدا کرده است.

جامعیت کسوم - یون به حدی است که آن را قانون اساسی دریاها می‌نامند. دو سوم کره زمین را قانون‌مند کرده است. کنوانسیون فعالیت‌های دریایی دولت‌ها را در دریاها به نظم و قوفل کشیده و هرج و مرج و پراکندگی قواعد حقوقی دریایی در دریاها را کمرنگ کرده است. از خط ساحلی تا دریای آزاد آب‌ها و بستر دریاها و اقیانوس‌ها تابع قواعد و قانون بین‌الملل شده‌اند.

کنوانسیون حقوق دریاها در مجلس بین‌المللی و در مجامع علمی و دانشگاهی مورد بحث و استناد قرار می‌گیرد. توسط هر کشور و در هر کجا که صحبت از قانون بین‌المللی دریایی می‌شود منظور کنوانسیون ۱۹۸۲ حقوق دریاها است. کنوانسیون به زبان‌های عربی، چینی، فرانسه، اسپانیایی و انگلیسی تدوین شده اما تلاش برای برگردان فارسی آن در کشور انجام نشده بود و جای متن فارسی آن واقعاً خالی بود تا این که کمیته حقوق دریاها در مرکز ملی اقیانوس‌شناسی به یاری خداوند باری تعالی و با پیشنهاد مترجمین این کنوانسیون و حمایت ریاست محترم وقت مرکز ملی اقیانوس‌شناسی موفق شد پس از پنج سال کار مداوم برگردان متن انگلیسی کنوانسیون را به فارسی مشترکاً توسط نگارنده و استاد فقید دکتر محمد حبیبی فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌های انگلستان به پایان برساند.

بدون شک ترجمه این کنوانسیون کاری به یاد ماندنی و نقطه عطفی در فرهنگ حقوق بین‌الملل دریاها در کشور ما خواهد بود. که با رفع بعضی از اشکالات چاپ‌های

قبلی موضوع کتاب دوم می‌باشد. انعکاس قوانین بین‌المللی حقوق دریاها در قوانین و نظام داخلی ایران که نشان دهنده توجه نظام حقوقی ایران به قوانین بین‌المللی است اهمیت زیادی در روابط بین‌المللی ایران با سایر کشورها دارد بررسی این مهم و مطابقت قوانین دریایی ایران با معاهدات دریایی نیز از موضوعات کتاب اول می‌باشد.

دکتر منصور پورنوری

۱۳۹۴

www.ketab.ir